

**DOI 10.31558/2519-2949.2020.1.3**

УДК 323.2:340:342.25(477)

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3336-7952>**Гишко А. П., Донецький національний університет імені Василя Стуса**

## **СВІТОВІ ПРАКТИКИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА ЇХ ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ**

*У статті досліджено особливості проведення децентралізації в державах Європи. За основу дослідження обрано практичні кейси реформи децентралізації влади Польщі та Франції, вивчено їх досвід для України. Також опрацьовано адміністративні зміни Румунії, Угорщини, Італії на основі інституцій, які здійснювали реформу.*

*Під час вивчення стартових умов проведення децентралізації та особливостей адміністративного устрою, який сформовано після реформ, визначено, що є спільні риси реформи децентралізації для України, Польщі, Франції, які полягають в ідентичній трирівневій системі: область – воєводство – регіон, район – повіт – провінція, громада – гміна – комуна. Для кожного з них характерними є сфера виключних повноважень та компетенцій, система гарантій від несанкціонованого втручання інших рівнів у законну реалізацію цієї сфери. З-поміж суб'єктів децентралізації влади виділяють народ, державні органи, органи влади місцевого і регіонального рівнів, територіальні громади міст, селищ, сіл. Практика зарубіжних країн свідчить, що модель їх взаємовідносин повинна базуватись на засадах децентралізації, партнерства та узгоджених дій незалежно від форми державного устрою*

*У ході дослідження було визначено, що процес проведення децентралізації переважно бере початок з демократизації суспільного життя та розвитку ліберальної думки. Більшість з досліджених держав розпочинала реформу саме з фінансової та адміністративної децентралізації.*

*На основі показників індикаторів, а саме: способу проведення реформи децентралізації, способу регулювання органів місцевої влади, рівня підпорядкованості центру, наявності уповноважених осіб центрального уряду на місцях, форми контролю, форми місцевого управління – було проаналізовано моделі місцевого самоврядування: англосаксонську, континентальну, змішану та радянську. Доведено, що найбільш поширеною є континентальна модель.*

**Ключові слова:** автономія, децентралізація, деконцентрація, дерегуляція, місцеве самоврядування.

Прозорість локальних бюджетів, публічність прийнятих рішень, коливання легітимності владних інститутів і реальне народовладдя – тренди сучасності, які декларують провідні лідери світу, теми, навколо яких ведуться наукові дискусії, показники ефективного управління територією.

Територія, як політичний інститут – суб'єкт політичних відносин, що має політико-правовий статус, виступає носієм ресурсів (аутентичних та симулякрів), використання яких, за умов цілеспрямованої стратегії та корекційних політичних практик, можуть зробити територію брендом і відповідно підвишити її рейтинг у світі та в очах її мешканців [13, С.112].

Ефективне управління територією можливе завдяки проведенню реформи децентралізації владних повноважень, що має призвести наближення послуг для громадян.

Децентралізація – це процес перерозподілу або диспергування функцій, повноважень, людей або речей від центрального управління, включаючи як політичну, так і адміністративну сторони [3, С. 13].

Децентралізацію розрізняють за сферами : політична, адміністративна, фінансова, фіскальна, економічна. Варто зауважити, що сама децентралізація, у першу чергу управлінська практика, що спрямована на розвиток територій і місцевої демократії.

У контексті проведення децентралізації використовуються такі методи: фінансової дерегуляції, що має на меті формування фінансової автономії певної території; метод делегування повноважень, що застосовується для передачі повноважень центральній державній владі місцевим органам, та метод деконцентрації, який полягає у розподілі виконання функцій держави всередині самої системи органів виконавчої влади. Тобто, деконцентрація передбачає передачу права приймати рішення органам, які не підпорядковані центральним органам влади.

Процес децентралізації притаманний всім державам Європейського Союзу. Проте не існує єдиної формули її втілення, оскільки стартові умови впровадження різні. Основне питання, що має вирішити децентралізація, полягає в передачі права приймати рішення органам на місцевому рівні влади.

Мета статті – вивчити і узагальнити світові практики впровадження децентралізації, з урахуванням особливостей їх втілення та можливості залучення такого досвіду для України.

Для аналізу було обрано два типи держав Європейського Союзу:

- які провели адміністративну реформу та успішно втілили принципи децентралізації влади, а саме Францію та Польщу;
- для яких характерним є наявність національних агенцій з питань регіонального розвитку – Чехію, Угорщину, Румунію
- Задля досягнення поставленої мети було розв’язано такі завдання:
- вивчення досвіду реформи децентралізації в європейських державах;
- узагальнення відомих моделей децентралізації;
- вивчення політико-правових засад впровадження децентралізації та пропозиції щодо її покращення в Україні.

Джерельну базу становлять наукові праці, метою яких був аналіз європейського досвіду реалізації реформи децентралізації таких авторів, як: Е. Карташова [1] В. Григор’єва [4], М. Долішнього [5], Н. Камінської [10], А. Матвієнко [12], П. Щенси [17]. Окремим блоком досліджено закони України та Польщі, що регулюють статус органів місцевого самоврядування [2, 5, 7, 8, 9, 15, 16].

У зазначених наукових працях децентралізація визначається одним із принципів розвиненої демократії в державах Європейського Союзу. Основою європейської децентралізації є наявність регіональної політики поряд з принципами субсидіарності, концентрації, компліментарності, партнерства, програмного підходу. Важливо зазначити, що проведення реформи децентралізації є основною умовою для держав-кандидатів на вступ до ЄС, на ній базуються всі галузеві політики, які розробляються та впроваджуються в межах ЄС.

Трансформація суспільних відносин у європейських державах дає підстави для виокремлення, у першу чергу, фінансової децентралізації, яка виникає у процесі лібералізації суспільного життя. Така форма процесу перерозподілу функцій забезпечувала ефективність асигнувань та справедливість у розподілі податків, а також зміну у формі надання громадських послуг. Так у Польщі потреба в децентралізації виникла через масштабні процеси лібералізації, приватизації та реалізації ринкових реформ, зміни політичного режиму та необхідності адміністративних змін, що у свою чергу спричинило деконцентрацію політичної влади.

Загалом реформування в Польщі тривало майже десять років; Угорщині вистачило десяти місяців; Східній Німеччині – десяти тижнів, а Чехословаччині – десяти днів "оксамитової революції".

Зміни, які розпочалися в 1989 р. почалися саме з політичної і адміністративної децентралізації та пройшли два етапи. На першому етапі зміни диктувалися реформою політичної системи, за якої відійшла в минуле монопольна роль однієї політичної партії. Призначений на початку 1990-х рр. Уповноваженим Уряду з питань утілення реформи самоврядування був професор Єжі Регульські, який описував ідеологію реформи, як те, що функцією держави є не «управління», а створення стабільних і безпечних меж для діяльності осіб, підприємств або суспільних груп. Тому, що розвиток є не наслідком діяльності держави, а сумою результатів діяльності окремих осіб або організацій. Держава може цей розвиток спрощувати або ускладнювати. Державу необхідно децентралізувати згідно з принципом «допоміжності».

У результаті адміністративної реформи на території Польщі було утворено 2 478 гмін (основних одиниць територіального самоврядування місцевого рівня). На проміжному регіональному рівні

з'явилися 373 повіти (серед них 65 повітів, що мають статус виділених міст – міста на правах повітів). На регіональному рівні після реформи сформовано 16 воєводств (раніше їх було 49). Ключовим у цьому процесі став Закон Республіки Польщі «Про самоврядування воєводства» від 5 червня 1998 р. [2]. Гміни відповідають регіонам типу NUTS-2 згідно з класифікацією Європейського Союзу. Новостворені воєводства утворили регіональну спільноту самоврядування в межах відповідної частини держави. Пересічне польське воєводство після реформи нараховувало приблизно 2,4 млн. мешканців та охоплювало територію приблизно в 19,5 тис. км<sup>2</sup>. [17, с. 138]

Адміністративна децентралізація в Польщі сприяла розвитку місцевого самоврядування, покращенню якості життя її громадян і після вступу держави в ЄС дала можливість новоствореним адміністративно-територіальним одиницям стати рівноправними партнерами міжнародного співробітництва. Через закон «Про принципи підтримки регіонального розвитку» 2000 р. здійснено інституційне оформлення контрактної системи взаємовідносин між регіонами та центральним урядом після десятирічної апробації нового територіального устрою [10].

Реформа децентралізації в Польщі була послідовним продовженням процесу демократизації суспільства та проходила свій інституціональний шлях у контексті виконання угоди про Асоціацію з Європейським Союзом. Натомість в Україні реформа децентралізації почалась у зв'язку з необхідністю виконання умов щодо євроінтеграції. В Україні процес децентралізації розпочато 2014 року з прийняттям Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади, Законів «Про співробітництво територіальних громад» [8], «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [9]. Цей процес дозволив сформувати відповідно до положень Європейської хартії місцевого самоврядування значний дієвий і спроможний інститут місцевого самоврядування на базовому рівні – об'єднані територіальні громади (ОТГ).

Що стосується українського правового обґрунтування реформи децентралізації, то варто зазначити, що із прийняттям Конституції України конституційний статус отримало місцеве самоврядування. Варто зазначити, що у Конституції 1996 р. децентралізація пов'язується не з державною виконавчою владою, а з державною владою взагалі, територіальним аспектом її здійснення (ст.1, 2, 5, 7, 132) [11]. Так, 21 травня 1997 р. Верховною Радою було прийнято Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» [6]. Наступним важливим кроком стало прийняття Закону України «Про місцеві державні адміністрації» від 9 квітня 1999 р. [7]. Перший етап децентралізації розпочався із Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» від 1 квітня 2014 року та Про співробітництво територіальних громад від 17 квітня 2014 р. [16]. Важливим є прийняття Верховною Радою України від 31 серпня 2015 р. Постанови «Про попереднє схвалення законопроекту про внесення змін до Конституції України щодо децентралізації влади», «Про добровільне об'єднання громад» [14].

Необхідність проведення реформи децентралізації у Франції було зумовлено існуючою адміністративною системою, що не виконувала своїх функцій, оскільки Франція традиційно є унітарною державою, яка залежить від розміру ізольованої громади, муніципалітетів, агломерацій спільноти, міських громад і, найближчим часом, мегаполісу. Складна структура французької адміністративної складової не підлягала примусовій територіальній реформі. Проте, ідея примусового злиття, що була відкинута населенням, трансформувалася в співробітництво територіальних громад. Більшість країн ліквідує дрібні і не завжди дієві територіальні утворення. Франція в цьому питанні залишається досить консервативною. На сьогодні у Франції існує 36 565 комун. Однак близько 80 % з них мають населення менше 1 000 осіб. Очевидно, що невеликі розміри території та мала чисельність не дають можливості виконувати всі повноваження, покладені на них. Для подолання проблеми фінансового забезпечення й здійснення функцій органів самоврядування застосовується два підходи: 1) співробітництво комун для вирішення певних спільних проблем; 2) злиття кількох дрібних комун в одну, більш потужну і фінансово спроможну, для вирішення питань функціонування всіх служб місцевого самоврядування [1, С. 179].

У Франції в результаті реформ децентралізації наприкінці ХХ ст. було запроваджено нові повноваження місцевих органів влади, інститути, а також процедури їхнього впровадження, посилено роль депутатів місцевих органів влади. Основні повноваження полягали в тому, що держава делегувала Законом про компетенції частину повноважень, розподіливши їх залежно від завдань та цілей кожного рівня влади: регіонам – повноваження у сфері економічного розвитку, комунам – питання урбанізації, департаментам – соціальні питання. Визнання статусів територіальних колективів, регіонів супроводжувалося скасуванням державної опіки у вигляді

нагляду за законністю, яка здійснювалася адміністративним органом правосуддя за заявою префекта та участі регіональної рахункової палати.

Французька реформа полягала в збалансованому та інтегрованому розвитку регіону, який не можливий без досягнення консенсусу всіх учасників такого процесу – центрального уряду, місцевої влади, підприємців, громадських організацій. Французький досвід свідчить, що з ухвалою закону в 1982 р. плани регіонального розвитку перетворилися на контрактні угоди, які уклалися на кілька років між державою та регіональними адміністраціями. Це стало засобом оптимізації розподілу відповідальності за регіональне планування між різними органами державної влади у зв'язку з підвищенням ролі регіонального рівня як важливого партнера, переходу від відносин підпорядкованості до взаємодії [10].

Характерною спільною рисою реформи децентралізації Польщі, Франції та України є наявність трьох рівнів організації публічної влади: центральний, місцевий, проміжний – регіональний. Для кожного з них характерними є сфера виключних повноважень та компетенцій, система гарантій від несанкціонованого втручання інших рівнів у законну реалізацію цієї сфери. З-поміж суб'єктів децентралізації влади виділяють народ, державні органи, органи влади місцевого і регіонального рівнів, територіальні громади міст, селищ, сіл та інші. Практика зарубіжних країн свідчить, що модель їх взаємовідносин повинна базуватись на засадах децентралізації, партнерства та узгоджених дій незалежно від форми державного устрою [12].

Спільні риси реформи децентралізації для України та Польщі полягають у ідентичній трирівневій системі: область – воєводство, район – повіт, громада – гміна. Базовою одиницею стає гміна, яка містить один або декілька населених пунктів і є територіальною основою здійснення місцевого самоврядування мешканцями громади щодо формування і діяльності органів місцевого самоврядування.

Система місцевого управління України та Польщі визначають місцеве самоврядування як суб'єкт здійснення публічної влади, що встановлює баланс між централізацією та децентралізацією в системі управління державою, закріплює існування управлінської моделі, яка базується на двох підсистемах: по-перше, місцевого самоврядування, в основу функціонування якого покладений принцип децентралізації, та, по-друге, урядової адміністрації, яка діє на засадах централізації. Ключовою відмінністю систем місцевого самоврядування в Україні та Польщі є наявність державної адміністрації (інститут префекта) в Україні на рівні, як області, так і району, натомість у Польщі державної адміністрації на рівні повіту немає, а лише на рівні воєводства функціонує інститут воєводи.

Для сприяння процесу децентралізації, посилення місцевого самоврядування та участі громадян у плануванні, оцінці результатів розвитку в ряді країн створені інституційні структури регіонального розвитку – ключові компоненти національної політики. Міністерство регіонального розвитку в Чеській Республіці, Рада з Реформ в Раді Міністрів Румунії, Міністерство внутрішніх справ Естонії, Міністерство економіки Польщі є відповідальними у цій сфері. У більшості європейських держав існують національні агенції з питань регіонального розвитку як виконавчі органи, що допомагають відповідному міністерству в його діяльності (Угорщина, Чехія), або певною мірою незалежні інституції (Польща) для реалізації програм розвитку регіонів та управління фондами. У Румунії вони мають законодавчо визначені функції, є громадськими неприбутковими організаціями, у Польщі (фонди) та Чехії (асоціації) – це неурядові організації, що функціонують як прибуткові чи неприбуткові, взаємодіють з державними інституціями [5, С. 242].

В Україні ж наявна значна кількість центрів управління реформами в осередках, які слабо координують спільну діяльність і мають недостатній рівень забезпечення управління реформами на регіональному рівні. Президент України у своїх повноваженнях має такі координаційно-дорадчі центри: Міжнародна дорадча рада (на заміну Консультативній раді міжнародних реформ), Національна рада реформ (НРР), Виконавчий комітет реформ, Проектний офіс. Верховна рада, у контексті децентралізації, координує роботу комітету з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування, консультативної ради з питань місцевого самоврядування, формує експертну групу з питань законодавчого забезпечення децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування, парламентський офіс місцевого самоврядування. Свою сферу впливу на реформу має й Кабінет Міністрів, який створює групу стратегічних радників з підтримки реформ в Україні та забезпечує роботу офісу впровадження реформ при Прем'єр-міністрові України. Окремі комітети та офіси впровадження реформ мають у своєму розпорядженні Міністерство регіонального розвитку (Міністерство розвитку громад та територій), Міністерство

фінансів, Міністерство економічного розвитку, Міністерство інфраструктури, Міністерство аграрної політики, Національне агентство України з питань державної служби.

Наявність багатьох центрів, відповідальних за впровадження реформи в Україні, зумовлена тим, що ще восени 2016 року було надано значну фінансову підтримку Європейського банку реконструкції та розвитку в обсязі 8 млн. євро. На початковому етапі – для чотирьох міністерств: Міністерства фінансів, Міністерства економіки, Міністерства інфраструктури й Міністерства аграрної політики.

Ще однією відмінністю впровадження реформи в Україні та Польщі є те, окрім зазначених центрів управління, в Україні наявні серйозні гравці, так звані «центри впливу», які мають значну підтримку в регіонах, фінансову підтримку проєктів міжнародної технічної допомоги та власне бачення щодо питань децентралізації, і які слабко координують свої сфери діяльності між собою. До таких центрів впливу можна віднести: Всеукраїнську асоціацію органів місцевого самоврядування «Асоціація міст України», Українську асоціацію районних та обласних рад, Всеукраїнську асоціацію сільських та селищних рад.

Специфіка проведення реформи та втілення влади на місцях дають змогу розподілити держави за моделями місцевого самоврядування. Існує три моделі: англосаксонська, континентальна та змішана.

Вибірку складено переважно на основі європейських держав, що успішно провели децентралізацію на засадах таких індикаторів: спосіб проведення реформи децентралізації, спосіб регулювання органів місцевої влади, рівень підпорядкованості центру, наявність уповноважених осіб центрального уряду на місцях, форма контролю, форми місцевого управління.

Однією з перших досліджуваних моделей є англосаксонська, що характеризується високим рівнем автономії місцевого самоврядування, виборністю та контролем з боку населення, відсутністю на місцях спеціальних державних уповноважених, на яких покладена функція контролю над органами місцевого самоврядування та місцевих адміністрацій (органів державної влади на місцях). До такої моделі належать Великобританія, США.

Протилежною до англосаксонської моделі є континентальна, основою якої є поєднання прямого державного управління на місцях та місцевого самоврядування. Варто зауважити, що ця модель веде свою передісторію з Франції, тому інколи в науковому просторі згадується як французька. За такою схемою реформувалися Польща, Італія, Бельгія, Нідерланди, Болгарія. Ще однією відмінністю зазначеної моделі від англосаксонської є наявність певної ієрархічної системи управління, в якій місцеве самоврядування виступає ланкою в порівнянні з державною владою. У такій моделі спостерігається обмежена автономія місцевого самоврядування, оскільки передбачається наявність на місцях спеціальних державних уповноважених, які контролюють органи місцевого самоврядування.

Як альтернативу до континентальної та англосаксонської моделей виділяють змішану модель, до якої можна віднести децентралізацію Німеччини, Японії та Австрії. Для цієї моделі характерним є те, що в деяких ланках місцевого самоврядування виборний орган може бути й ланкою муніципального управління, і представником державної адміністрації. Також для цієї моделі характерним є поєднання прямого та непрямого контролю за діяльністю органів місцевого управління та відсутність уповноважених осіб центрального уряду на місцях.

Підхід до існування окреслених моделей не є усталеним. Наприклад, такий науковець, як В. Григор'єв, виокремлює ще одну модель – радянську, яка притаманна для країн посткомуністичного блоку. На нашу думку, така модель має ряд суперечностей, оскільки Польща та Угорщина активно демонструють приналежність до європейської континентальної моделі. Проте, їх характеризує й те, що на всіх субнаціональних рівнях одночасно функціонують виборні органи місцевої влади з обмеженими повноваженнями та паралельно існують представники центральної влади [4].

Варто зауважити, що процеси адміністративного реформування та встановлені форми місцевого самоврядування можуть відбуватися також у двох формах: децентралізації та автономії. Наприклад, в Італії для всіх територіальних одиниць свого часу визначався статус автономних утворень, а от у Франції було створено публічні адміністрації та застосовано деконцентрацію влади.

Міське самоврядування, що розпочне функціонувати в Україні після завершення реформи децентралізації, буде належати до континентальної моделі. Така форма зумовлена тим, що досвід, який Україна втілює, був запозичений у Польщі та Франції.

Реальна побудова взаємовідносин між центральною та місцевою владою, навіть у межах однієї моделі, має свої специфічні ознаки, які обумовлені особливостями законодавства, історичними,

національними та релігійними особливостями. Незважаючи на існування різних моделей місцевого самоврядування та наявність національних особливостей у розподілі повноважень між місцевою та центральною владою, існують спільні ознаки, що характеризують децентралізаційні процеси в європейських країнах.

У сучасних умовах виділяють п'ять основних характеристик, що притаманні децентралізації в європейських країнах:

- демократизація шляхом розвитку місцевої та регіональної автономії;
- максимально ефективне вирішення місцевих проблем;
- свобода через місцеву та регіональну автономію;
- забезпечення культурної, мовної та етнічної різноманітності;
- економічна конкуренція між місцевим та регіональним рівнями.

Отже, дослідивши практичні кейси реформи децентралізації європейських держав, можна зробити такі висновки.

По-перше, кожна з досліджених держав має різні стартові умови для початку реформи. Для Франції – це необхідність проведення фінансової децентралізації, для Польщі – адміністративної, для України – як одна з умов вступу до Європейського Союзу. Н9/8а відміну від Польщі, Румунії, Угорщини, Чехії Україна не має єдиного центру ухвалення рішень з проведення децентралізації, що значно уповільнює час її проведення та сприяє сильній деконцентрації владних рішень.

По-друге, проаналізувавши моделі місцевого управління, як результату децентралізації, спостерігаємо процес утворення відповідних форм місцевого управління. З-поміж досліджуваних моделей (англосаксонської, континентальної, змішаної та радянської) Україна, після завершення процесу децентралізації, має перспективи до набуття всіх ознак саме континентальної моделі місцевого дерегульованого управління.

По-третє, вивчивши політико-правові засади впровадження децентралізації варто зауважити, що Україна, на відмінну від досліджуваних держав, має складну і відцентровану систему, що координує децентралізацію. Робота, якої супроводжується наявністю «центрів впливу», які мають значну підтримку в регіонах, фінансову підтримку проектів міжнародної технічної допомоги та власне бачення щодо питань децентралізації і які слабко координують свої діяльності між собою.

#### **Бібліографічний список:**

1. Kartashov E. G. European lessons of decentralization. Public management. 2018. № 1 (11) January. P. 175-184.
2. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa. URL: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19980910576>.
3. Бориславська О. М., Заверуха І.Б., Школик А.М., Захарченко Е.М., Курінний О.В., Топпервін Н. Децентралізація публічної влади: досвід Європейських країн та перспективи України. Центр політико-правових реформ. К., 2012. 127 с.
4. Григорьев В. А. Эволюция местного самоуправления. Отечественная и зарубежная практика: Монография. К., 2005. С. 309
5. Долішній М. І. Регіональна політика на рубежі XX–XXI століть: нові пріоритети. К., 2006. С. 242.
6. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р.  
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>.
7. Закон України «Про місцеві державні адміністрації» від 9 квітня 1999 р.  
URL: [http://search.ligazakon.ua/l\\_doc2.nsf/link1/T990586.html](http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T990586.html)
8. Про співробітництво територіальних громад від 17 квітня 2014 р.  
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>
9. Про добровільне об'єднання територіальних громад URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-viii>
10. Камінська Н. Децентралізація і досвід її проведення у зарубіжних країнах 2014.  
URL: [irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis\\_64.exe?](http://irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?)
11. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996.  
URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
12. Матвієнко А. Місцеве самоврядування як ключовий суб'єкт децентралізації влади. Віче. 2015. № 5.
13. Нагорняк Т. Л. Брендинг території як напрям політики глобального, національного та регіонального рівнів. Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки. 2014. Вип. 2. С.106-121.
14. Постанова Верховної Ради України «Про попереднє схвалення законопроекту про внесення змін до Конституції України щодо децентралізації влади» від 31 серпня 2015 року.  
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/656-19>
15. Про добровільне об'єднання територіальних громад від 18 грудня 2019 р.  
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-viii>

16. Про співробітництво територіальних громад від 17 квітня 2014 р.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>

17. Щенсн П. Досвід Польщі у проведенні адміністративної реформи та регіональної політики. Україна на шляху до Європейського Союзу. Варшава: Управління Комітету європейської інтеграції, 2006. 159 с.

### **References:**

1. Kartashov E. G. European lessons of decentralization. Public management. 2018. № 1 (11) January. P. 175-184.

2. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa. URL: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19980910576>.

3. Borislavska O. M., Zaveruha I.B., Shkolik A.M., Zaharchenko E.M., KurInniy O.V., Toppervin N. Detsentralizatsiya publichnoyi vladi: dosvid Evropeyskikh krayin ta perspektivi Ukrayini. Tsentr politiko-pravovih reform. K., 2012. 127 с.

4. Grigorev V. A. Evolyutsiya mestnogo samoupravleniya. Otechestvennaya i zarubezhnaya praktika: Monografiya. K., 2005. S. 309

5. Dolishniy M. I. Regionalna politika na rubezhi XX–XXI stolit: novi prioriteti. K., 2006. S. 242.

6. Zakon Ukrayini «Pro mistseve samovryaduvannya v Ukrayini» vid 21 travnya 1997.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>.

7. Zakon Ukrayini «Pro mistsevi derzhavni administratsiyi» vid 9 kvitnya 1999.

URL: [http://search.ligazakon.ua/l\\_doc2.nsf/link1/T990586.html](http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T990586.html)

8. Pro spivrobitnitstvo teritorialnih gromad vid 17 kvitnya 2014 r.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>.

9. Pro dobrovilne ob'ednannya teritorialnih gromad URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-viii>

10. Kaminska N. Detsentralizatsiya i dosvid yiyi provedennya u zarubizhnikh krayinah 2014.

URL: [http://irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis\\_64.exe?](http://irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?)

11. Konstitutsiya Ukrayini. Vidomosti Verhovnoyi Radi Ukrayini (VVR). 1996.

URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr>.

12. Matvienko A. Mistseve samovryaduvannya yak klyuchoviy sub'ekt detsentralizatsiyi vladi. Viche. 2015. № 5.

13. Nagornyak T. L. Brending teritoriyi yak napryam politiki globalnogo, natsionalnogo ta regionalnogo rivni. Suchasne suspilstvo: politichni nauki, sotsiologichni nauki, kulturologichni nauki. 2014. – Iss. 2. S.106-121.

14. Postanova Verhovnoyi Radi Ukrayini «Pro poperedne shvalennya zakonoproektu pro vnesennya zmin do Konstitutsiyi Ukrayini schodo detsentralizatsiyi vladi» vid 31 serpnya 2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/656-19>

15. Pro dobrovilne ob'ednannya teritorialnih gromad vid 18 grudnya 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-viii>

16. Pro spivrobitnitstvo teritorialnih gromad vid 17 kvitnya 2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>.

17. Schensn P. Dosvid Polschi u provedenni administrativnoyi reformi ta regionalnoyi politiki. Ukrayina na shlyahu do Evropeyskogo Soyuzu. Varshava: Upravlinnya Komitetu Evropeyskoyi Integratsiyi, 2006. 159 с.

### **Hyzhko A. P. World Practices of Decentralization Implementation and Their Experience for Ukraine**

*The article studies the peculiarities of decentralization implementation in the countries of Europe. Practical cases of power decentralization reform in Poland and France were taken as the basis of the research and their experience was studied in relation to Ukraine. In addition, the article processes the administrative changes of Romania, Hungary, Italy on the basis of the institutions that implemented the reform.*

*While studying the starting conditions for decentralization introduction and the peculiarities of the administrative structure that was formed after the reforms, the author determines that there are common aspects of the decentralization reform in Ukraine, Poland, France, which include an identical three-level system: oblast-voivodeship-region, rayon-powiat-province, community-gmina-commune. Each of them is characterized by a field of exclusive authority and competences, a system of guarantees against a non-sanctioned intervention of other levels in the lawful execution of this level's authority. The people, state bodies, bodies of local and regional power, territorial communities of cities, towns and villages are singled out as subjects of power decentralization. Practice of foreign countries shows that the model of their interrelations should be based on decentralization, partnership and coordinated actions regardless of the form of state structure.*

*It has been determined in the course of the study that the process of decentralization implementation primarily starts with democratization of social life and development of liberal thought. The majority of the studies countries started the reform with fiscal and administrative decentralization.*

*On the basis of such indicators as the way of decentralization reform implementations, ways of regulation of local self-government bodies, level of subordination to the center, presence of official representatives of the central government at the local level, form of control, forms of local governance, the article analyzes the Anglo-Saxon, continental, mixed and soviet local self-government models. It has been proven that the continental model is most wide-spread.*

**Key words:** *autonomy, decentralization, deconcentration, deregulation, local self-government*